REIAL ACADÈMIA DE FARMÀCIA
DE BARCELONA

COL·LECCIÓ DE CERÀMICA DE L'ANTIGA FARMÀCIA DE L'HOSPITAL DE LA SANTA CREU

Catàleg realitzat per Anna M. Carmona Cornet i Robert Montagut
BARCELONA 1990

AMB LA COL·LABORACIÓ DEL:

DEPARTAMENT DE CULTURA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA.

FUNDACIÓ URIACH 1838.

© Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona.

Fotografies:
X. Gasch i A. Muñoz.

Fotocomposició i realització:
JTG Fotocomposició
Pelai, 40 4º 2ª
08001 Barcelona

Impressió
Tobella Impressor
Carme 18, Interior
08001 Barcelona

Dipòsit legal: B-33.332-90
I.S.B.N.: 84-404-7616-7

És per a mi una gran satisfacció poder presentar, amb motiu de celebrar-se a Barcelona el «Fifth Congress of the European Association of Museums of the History of Medical Sciences», aquest catàleg de la col·lecció de ceràmica de l'antiga farmàcia de l'Hospital de la Santa Creu, patrimoni de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona, que és alhora també un clar exponent del patrimoni cultural català que enalteix la nostra història.

setembre 1990

Dr. Joan Sabater i Tobella
President de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona

AGRAÏMENTS/AGRADECIMIENTOS

Joan Guitart	Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
Eduard Carbonell	Director General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.
Joan Sabater	President de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona.
Felip Cid	President del Cinquè Congrés de la «European Association of Museums of the History of Medical Sciences».
Alfons Piferrer	Cap del Servei de Registres, Notariat i d'Entitats Corporatives de la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya.
Fina Parés	Cap del Servei de Museus del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
Josep M.ª Xarrié	Cap del Servei de Restauració de béns mobles del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
Josep Llobera	De l'Oficina de correcció de textos de l'Institut d'Estudis Catalans.
Eudald Cid	Del Servei de Restauració de béns mobles del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
M. Àngels Jorba	Del Servei de Restauració de béns mobles del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
Xavier Gasch	De la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona.
Antoni Muñoz	De la Reial Acadèmia de Farmacia de Barcelona.
Enriqueta Verge	De la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona.
Annie Boulineau	De París

LA FARMÀCIA DE L'HOSPITAL DE LA SANTA CREU DE BARCELONA

Les obres de creació de l'Hospital General de la Santa Creu es van iniciar l'abril de 1401, existint ja a la nostra ciutat diversos hospitals, entre ells, els denominats d'En Colom i d'En Vilar o de Sant Macià, administrats pel Bisbe i Capítol, i els denominats d'En Pere Desvilar o de Santa Marta i d'En Marcús, administrats pel Consell de Cent.

Per acord dels Capítols Catedral i Municipal, es van fusionar per constituir un sol Hospital, que decidiren anomenar Hospital General de la Santa Creu. La dita fusió fou aprovada per Benet XIII, l'antipapa Luna, per butlla de 5 de setembre del mateix any 1401, expedida a Avignon.

Entre les dependències que van construir el conjunt integrat en els departaments d'estil gòtic, es destaquen les que es van destinar a hospitalitzar malalts, homes i dones respectivament, amb les diferents especialitzacions i despatx del farmacèutic. Respecte a la farmàcia hospitalària, Guillem Sàbat, el 30 de setembre de 1404, n'ofereix una relació del contingut i en 1413, Francesc Adroer, ciutadà barcelonès, malalt a les sales del benèfic edifici del Principat, cedia a aquesta Institució una casa de la seva propietat, del carrer d'En Roca, perquè es construís la farmàcia de l'Hospital per a Pere Sala.

Martí l'Humà va disposar la confecció i la promulgació l'any 1417 de les «Ordinacions de l'Hospital General de la Santa Creu de Barcelona», indicant les obligacions i deures de l'especier o apotecari entre altres. Respecte a això, es disposà que al front de l'obrador de l'especieria o farmàcia, hi haguès una persona idònia en la complexa preparació de medicaments i en el normal proveïment de l'apotecaria, a les ordres dels administradors de l'Hospital.

Mitjançant els inventaris i documents notarials, es coneix l'estructuració interna de la farmàcia de l'Hospital, així com els medicaments existents, el material emprat, els departaments i anexos que eren formats, els llibres que hi havia a la biblioteca de la farmàcia, viu reflex de la cultura científica que tenien els farmacèutics que la regentaven.

A l'inventari de l'any 1564 hi ha una acurada descripció de la farmàcia i casa de l'apotecari, així com de la sala de les febres i de la quina i una relació d'oficials de la casa, segons grau i prerrogatives, figurant amb el núm. 14 l'«Apothecari», que era aleshores Antoni Pisa. En els dels anys 1715 a 1750, quan l'Hospital de la Santa Creu fa les funcions d'hospital militar, figuren com a oficials de l'hospital, amb els salaris corresponents, el «Fadrí» major de Farmàcia, 30 lliures l'any de l'Hospital i 50 de la beca de Gaspar Silvestre. «Fadrins» farmacèutics, 1 lliura, 8 sous el mes, aprenents de farmàcia, sense salari i medicinaires —que aplicaven certes preparacions— 22 lliures l'any, amb el seu ajudant. Els inventaris de l'any 1788 i el del bienni 1793-1795, corresponen als béns de Joan Serdanyons, farmacèutic de l'Hospital, i als de la mateixa farmàcia hospitalària.

Reafirmen totes aquestes dades la reixa de ferro forjat, que encara avui en dia separa del pati, obra d'un dels famosos mestres forjadors de la ciutat Comtal, que custodiava l'oficina hospitalària, amb una obertura en la part inferior, i un suport de pedra que servia de taulell, per on eren lliurats els medicaments. Ostenta a la part superior un escut partit en dos, amb una creu gòtica i l'escut de la ciutat, i la data 1696.

L'últim regent d'aquesta farmàcia hospitalària fou el Dr. Comas en el 1929. La Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona inaugurà les seves noves instalacions en aquests locals l'any 1954.

LA FARMACIA DEL HOSPITAL DE LA SANTA CREU DE BARCELONA

Las obras de creación del Hospital General de la Santa Creu se iniciaron en abril de 1401, existiendo ya en nuestra ciudad varios hospitales, entre ellos, los llamados d'En Colom y d'En Vilar o de S. Macià, administrados por el Obispo y Cabildo, y los llamados d'En Pere Desvilar o de Sta. Marta y d'En Marcús, administrados por el Consejo de Ciento. Por acuerdo de los Cabildos Catedral y Municipal, se fusionaron para construir un solo hospital, que decidieron se llamara Hospital General de la Santa Creu. Dicha fusión fue aprobada por Benedicto XIII, el antipapa Luna, por bula de 5 de septiembre del mismo año 1401, expedida en Avignon.

Entre las dependencias que constituyeron el conjunto integrado en los departamentos de estilo gótico, se destacan las que se destinaron a hospitalizar enfermos, hombres y mujeres respectivamente, con las distintas especializaciones y despacho del farmacéutico. Respecto a la farmacia hospitalaria, Guillem Sàbat, el 30 de septiembre de 1404, nos ofrece una relación del contenido de la misma y en 1413, Francesc Adroer, ciudadano barcelonés enfermo en las salas del benéfico edificio del Principado, cedía a esta institución una casa de su pertenencia, sita en la calle d'En Roca, para que se construyera la farmacia del Hospital, para Pere Sala. Martín el Humano dispuso la confección y la promulgación en el año 1417 de las «Ordinacions de l'Hospital General de la Santa Creu de Barcelona», indicando las obligaciones y deberes del especiero o boticario entre otros. Respecto a ello, se dispone que al frente del obrador de la especiería o farmacia, hubiera persona idónea en la compleja preparación de medicamentos y en el normal aprovisionamiento de la botica, estando a las órdenes de los administradores del hospital.

A través de los inventarios y documentos notariales se conoce la estructuración interna de la farmacia del hospital, así como los medicamentos existentes, el material utilizado, los departamentos y anexos de que constaba, los libros que formaban la biblioteca de la farmacia, vivo reflejo de la cultura científica que poseían los farmacéuticos que la regentaban.

En el inventario del año 1564 hay una detallada descripción de la farmacia y casa del boticario, así como de la sala de las fiebres y de la quina y una relación de oficiales de la Casa según grado y prerrogativas, figurando con el número 14 el «Apothecari» que era entonces Antoni Pisa. En el año 1715 al 1750, cuando el Hospital de la Santa Creu hace las funciones de hospital militar, figuran como oficiales del Hospital y salarios correspondientes, el «Fadrí» mayor de Farmacia, 30 libras al año del Hospital y 50 de la beca de Gaspar Silvestre. «Fadrins» farmacéuticos, 1 libra, 8 sueldos al mes, aprendices de farmacia, sin salario y «medicinaires» —que aplicaban ciertas preparaciones—, 22 libras al año, con su ayudante. Los inventarios del año 1788 y el del bienio 1793-1795, corresponden a los bienes de Joan Serdanyons, farmacéutico del Hospital y a los de la propia farmacia hospitalaria.

Reafirman todos estos datos la reja de hierro forjado, que aún hoy en día separa del patio, obra de uno de los famosos maestros forjadores de la ciudad Condal, que custodiaba la propia oficina hospitalaria, con una abertura en la parte inferior con un soporte de piedra que servía de mostrador, por donde se entregaban los medicamentos. Ostenta en la parte superior un escudo partido en dos, con una cruz gótica y el escudo de la ciudad, y la fecha 1696.

El último regente de esta farmacia hospitalaria fue el Dr. Comas en 1929. La Real Academia de Farmacia de Barcelona inauguró sus nuevas instalaciones en estos locales en el año 1954.

LA CERÀMICA CATALANA

En el conjunt de la farmàcia hospitalaria de la Santa Creu, es troben diferents tipus de producció, però tots de ceràmica catalana: «Regalats», «Escornalbou», «Faixes o Cintes», «Influència francesa» i policromats del segle XVIII.

El grup més extens i important és el d'Escornalbou. La forma dels seus pots d'apotecari, el tipus de tornejat espès amb un tac a la base, heretats de la producció de Màlaga, i posteriorment dels pots «regalats» dels segles XV i XVI (núm. 1, núm. 2), són la prova que aquesta producció és de les més tradicionals a Catalunya.

És important ressenyar la similitud amb la producció italiana dels Abruzzi del segle XVIII.

Més que les relacions tradicionals entre Aragó i Catalunya d'una part, el regne de Nàpols i Sicilia de l'altra, es tracta probablement d'un comú origen lígur, els animals d'«estil caligràfic» a Savona de principis del S. XVII, reinterpretats per artesans que seguien impregnats per la cultura àrab i fins i tot la copta.

Tot això explica que aquestes produccions locals tinguin la força d'un estil tradicional i alhora puguin considerar-se com part d'un procés històric d'influències internacionals.

LA CERAMICA CATALANA

En el conjunto de la farmacia hospitalaria de la Santa Creu, se encuentran varios tipos de producción, pero todos de cerámica catalana: «Regalats», «Escornalbou», «Faixes o Cintes», «Influència francesa» y policromados del siglo XVIII.

El grupo más extenso e importante es el Escornalbou. La forma de sus albarelos, el tipo de torneado espeso con un taco en la base, heredados de la producción de Málaga, y posteriormente de los botes «regalats» de los siglos XV y XVI (nº 1, nº 2), son la prueba que esta producción es de las más tradicionales en Catalunya.

Es importante reseñar la similitud con la producción italiana de los Abruzzi del siglo XVIII.

Más que las relaciones tradicionales entre Aragón y Catalunya por una parte, el reino de Nápoles y Sicilia por otra, se trata probablemente de un común origen ligur, los animales de «estilo caligráfico» en Savona de principios del S. XVII, reinterpretados por artesanos que seguían impregnados por la cultura árabe e incluso la cóptica.

Todo ello explica que estas producciones locales tengan la fuerza de un estilo tradicional y al mismo tiempo puedan considerarse como parte de un proceso histórico de influencias internacionales.

ABREVIATURES/ABREVIATURAS

A. Alçada/Altura
$\varnothing_s$ Diàmetre superior exterior/Diámetro superior exterior
C. Capacitat/Capacidad

L'equivalència en mesures antigues están publicades en el catàleg de R. Montagut «El món de la Farmàcia», Barcelona 1990 - Paris 1990

La equivalencia en medidas antiguas están publicadas en el catálogo de R. Montagut «El món de la Farmàcia», Barcelona 1990 - París 1990

CERÀMICA CATALANA «REGALATS»

núm. 1 Pot d'apotecari gran de ceràmica blanca, amb motius blaus escorreguts, probablement de la pinya o de l'espina, dits «regalats».
Albarelo grande de loza blanca, con motivos azules corridos, probablemente de la piña o de la espina, llamados «regalats».
Catalunya S. XV-XVI.
A. 34 cm $\varnothing_s$ 11 cm
C. 2.750 ml

núm. 2 Pot d'apotecari gran de ceràmica blanca, d'un tipus derivat de l'anterior, amb el coll més alt, color més grisenc i vernís més mat.
Albarelo grande de loza blanca, de un tipo derivado del precedente, con cuello más alto, color más grisáceo y barniz más mate.
Catalunya S. XVI.
A. 33,5 cm $\varnothing_s$ 10,6 cm
C. 2.200 ml

1

2

CERÀMICA CATALANA «ESCORNALBOU»

Segons els autors Batllori i Llubià, es poden incloure en el subgrup d'Escornalbou les peces de ceràmica amb orles i dibuixos similars als dels pots d'apotecari trobats a la farmàcia del castell que porta aquest nom, a la província de Tarragona, i que probablement tenen el mateix origen i la mateixa procedència. Existeixen pots i plats de manufactura aragonesa que porten motius similars als d'aquest grup, especialment l'ocell. D'Escornalbou, o sigui del subgrup dels pots de la Segarra, hi ha un gran conjunt d'aquests pots a la farmàcia de l'antic Hospital de la Santa Creu de Barcelona.

Presenten tres tipus de decoració: elements o motius vegetals, ocells i conills: els pots d'apotecari només a una cara, i les urcèoles en tota la superfície de la meitat superior.

CERAMICA CATALANA «ESCORNALBOU»

Según los autores Batllori y Llubià, se pueden incluir en el subgrupo de Escornalbou las piezas de cerámica con orlas y dibujos similares a los de los albarelos encontrados en la farmacia del castillo que lleva este nombre, en la provincia de Tarragona, y que probablemente tienen el mismo origen y la misma procedencia. Existen botes y platos de manufactura aragonesa que llevan motivos similares a los de este grupo, especialmente el pájaro. De Escornalbou, o sea del subgrupo de los botes de la Segarra hay un gran conjunto de estos botes en la farmacia del antiguo Hospital de la Santa Creu de Barcelona.

Presentan tres tipos de decoración: elementos o motivos vegetales, pájaros y conejos: los albarelos sólo en una cara, y las orzas en toda la superficie de la mitad superior.

12

60

102

POTS D'APOTECARI D'ESCORNALBOU DECORATS AMB MOTIUS VEGETALS

Amb una decoració recarregada, s'observen a la part superior i inferior unes sanefes, que es complementen amb una sèrie d'elements vegetals com falgueres, flors crucíferes i flors aquàtiques, essent més rar observar-hi flors del gènere compostes, tulipes i fletxes o sagetes (núm. 12).

Es distingeixen perquè tenen entre els diversos elements vegetals: tiges espirals entrellaçades i perxes en forma de cledes.

ALBARELOS DE ESCORNALBOU DECORADOS CON MOTIVOS VEGETALES

Con una decoración recargada, se observan en la parte superior e inferior unas cenefas, que se complementan con una serie de elementos vegetales como helechos, flores crucíferas y flores acuáticas, siendo más raro observar en ellos flores del género compuestas, tulipas y flechas (nº 12).

Se distinguen por tener, entre los distintos elementos vegetales, tallos espirales entrelazados y perchas en forma de setos.

núm.	**3**	A. 35,2 cm C. 3.000 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm.	**4**	A. 37,3 cm C. 3.250 ml	$\varnothing_s$ 12,7 cm
núm.	**5**	A. 35,9 cm C. 2.550 ml	$\varnothing_s$ 12,6 cm
núm.	**6**	A. 37,1 cm C.3.600 ml	$\varnothing_s$ 13,5 cm
núm.	**7**	A. 36,1 cm C. 3.100 ml	$\varnothing_s$ 12,6 cm
núm.	**8**	A. 37,2 cm C. 3.500 ml	$\varnothing_s$ 12,3 cm
núm.	**9**	A. 35,1 cm C. 2.800 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm.	**10**	A. 36,5 cm C. 3.450 ml	$\varnothing_s$ 12,7 cm
núm.	**11**	A. 35,2 cm C. 3.100 ml	$\varnothing_s$ 13,3 cm
núm.	**12**	A. 37,7 cm C. 3.600 ml	$\varnothing_s$ 12,2 cm

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

POTS D'APOTECARI D'ESCORNALBOU DECORATS AMB OCELLS

El motiu distintiu d'aquesta sèrie és un ocell en actitud de cantar, sobre motius reticulars. Probablement es tracta d'un dels ocells més abundants a Catalunya, conegut vulgarment amb el nom de cuereta, que salta com els pardals, però que té un cant molt peculiar.

Hom pot observar que els pots d'apotecari que tenen el coll estret, porten unes fletxes o sagetes en la decoració. En canvi, els de coll més ample, que normalment ofereixen un color blau més grisenc, no tenen aquests elements.

Normalment hi ha dos ocells que decoren el conjunt dels pots d'apotecari, però el que figura amb el núm. 53 només porta un ocell.

ALBARELOS DE ESCORNALBOU DECORADOS CON PAJAROS

El motivo distintivo de esta serie es un pájaro en actitud de cantar, sobre motivos reticulares. Probablemente se trate de uno de los pájaros más abundantes en Cataluña, conocido vulgarmente con el nombre de «cuereta», que salta como los gorriones y cuyo canto es muy peculiar.

Se puede observar que los albarelos que tienen el cuello estrecho, tienen unas flechas en su decoración. En cambio, los del cuello más ancho, que normalmente ofrecen un color azul más grisáceo, carecen de estos elementos.

Normalmente hay dos pájaros que decoran el conjunto de los albarelos, pero el que figura con el nº 53 sólo lleva un pájaro.

núm. 13	A. 35,2 cm C. 2.950 ml	$\varnothing_s$ 12,9 cm
núm. 14	A. 35,2 cm C. 2.900 ml	$\varnothing_s$ 13,6 cm
núm. 15	A. 35,4 cm C. 3.000 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 16	A. 35,4 cm C.3.100 ml	$\varnothing_s$ 12,8 cm
núm. 17	A. 35,6 cm C. 3.200 ml	$\varnothing_s$ 12,7 cm
núm. 18	A. 35,7 cm C. 3.000 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 19	A. 35,7 cm C. 3.100 ml	$\varnothing_s$ 12,5 cm
núm. 20	A. 35,7 cm C. 3.350 ml	$\varnothing_s$ 13,5 cm
núm. 21	A. 36,0 cm C. 3.150 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 22	A. 36,0 cm C. 3.200 ml	$\varnothing_s$ 12,6 cm

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

núm. 23	A. 36,0 cm C. 3.000 ml	$\varnothing^{s.}$ 12,5 cm
núm. 24	A. 36,1 cm C. Deteriorat	$\varnothing_{s.}$ 13,0 cm
núm. 25	A. 36,2 cm C. 3.000 ml	$\varnothing_{s.}$ 12,3 cm
núm. 26	A. 36,2 cm C. 3.500 ml	$\varnothing_{s.}$ 12,5 cm
núm. 27	A. 36,3 cm C. 3.000 ml	$\varnothing_{s.}$ 12,6 cm
núm. 28	A. 36,3 cm C. 3.200 ml	$\varnothing_{s.}$ 12,5 cm
núm. 29	A. 36,5 cm C. 3.300 ml	$\varnothing_{s.}$ 12,0 cm
núm. 30	A. 36,5 cm C. 3.150 ml	$\varnothing_{s.}$ 12,9 cm
núm. 31	A. 36,5 cm C. 3.300 ml	$\varnothing_{s.}$ 12,6 cm
núm. 32	A. 36,5 cm C. 3.350 ml	$\varnothing_{s.}$ 12,3 cm

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

núm. 33	A. 36,7 cm C. 3.350 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 34	A. 36,8 cm C. 3.300 ml	$\varnothing_s$ 12,7 cm
núm. 35	A. 36,9 cm C. 3.350 ml	$\varnothing_s$ 12,9 cm
núm. 36	A. 36,9 cm C. 3.000 ml	$\varnothing_s$ 12,3 cm
núm. 37	A. 37,0 cm C. 3.100 ml	$\varnothing_s$ 12,5 cm
núm. 38	A. 37,0 cm C. 3.150 ml	$\varnothing_s$ 12,2 cm
núm. 39	A. 37,0 cm C. Deteriorat	$\varnothing_s$ 12,2 cm
núm. 40	A. 37,0 cm C. 3.000 ml	$\varnothing_s$ 12,5 cm
núm. 41	A. 37,0 cm C. 3.700 ml	$\varnothing_s$ 13,1 cm
núm. 42	A. 37,0 cm C. 3.800 ml	$\varnothing_s$ 13,9 cm

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

núm. 43	A. 37,1 cm C. 3.300 ml	$\varnothing_s$ 12,4 cm
núm. 44	A. 37,1 cm C. 3.350 ml	$\varnothing_s$ 13,2 cm
núm. 45	A. 37,1 cm C. 3.200 ml	$\varnothing_s$ 13,1 cm
núm. 46	A. 37,2 cm C. 3.150 ml	$\varnothing_s$ 12,3 cm
núm. 47	A. 37,3 cm C. 3.350 ml	$\varnothing_s$ 12,5 cm
núm. 48	A. 37,3 cm C. 3.150 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 49	A. 37,5 cm C. 3.500 ml	$\varnothing_s$ 12,5 cm
núm. 50	A. 37,5 cm C. Deteriorat	$\varnothing_s$ 13,3 cm
núm. 51	A. 37,7 cm C. 3.200 ml	$\varnothing_s$ 12,7 cm
núm. 52	A. 37,8 cm C. 3.400 ml	$\varnothing_s$ 12,8 cm

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

núm. 53	A. 37,8 cm C. 3.700 ml	$\varnothing_s$ 11,5 cm
núm. 54	A. 36,4 cm C. 3.300 ml	$\varnothing_s$ 12,1 cm
núm. 55	A. 37,9 cm C. 3.200 ml	$\varnothing_s$ 12,5 cm
núm. 56	A. 37,9 cm C. 3.350 ml	$\varnothing_s$ 11,6 cm
núm. 57	A. 38,0 cm C. 3.500 ml	$\varnothing_s$ 12,1 cm
núm. 58	A. 38,0 cm C. 3.350 ml	$\varnothing_s$ 12,2 cm
núm. 59	A. 38,2 cm C. 3.770 ml	$\varnothing_s$ 12,3 cm
núm. 60	A. 38,3 cm C. 3.700 ml	$\varnothing_s$ 12,5 cm
núm. 61	A. 38,4 cm C. 3.200 ml	$\varnothing_s$ 11,8 cm

53

54

55

56

57

58

59

60

61

POTS D'APOTECARI D'ESCORNALBOU DECORATS AMB CONILLS

La decoració amb tres grups de motius vegetals, ofereix el motiu distintiu d'un conill en actitud de saltar, sobre motius reticulars, o un conill capalt, ert.

En el coll, com en els precedents, hom pot observar dues bandes gruixudes i unes altres de més petites que completen la recarregada decoració, i poden indicar una certa capacitat.

Normalment hi ha dos conills que decoren el conjunt dels pots d'apotecari, però el que figura amb el núm. 97 només en porta un.

Hi ha tres pots d'apotecari de coll ample, sense fletxes, que en lloc de tenir com a principal element de decoració dos ocells o dos conills, tenen un ocell i un conill (núm. 103, núm. 104, núm. 105).

ALBARELOS DE ESCORNALBOU DECORADOS CON CONEJOS

La decoración con tres grupos de motivos vegetales, ofrece el motivo distintivo de un conejo en actitud de saltar, sobre motivos reticulares, o un conejo erguido, tieso.

En el cuello, al igual que los precedentes, se pueden observar dos bandas gruesas y otras más pequeñas que completan la recargada decoración, y pueden indicar una cierta capacidad.

Normalmente hay dos conejos que decoran el conjunto de los albarelos, pero el que figura con el nº 97 sólo lleva un conejo.

Hay tres albarelos de cuello ancho, sin flechas, que en lugar de tener como principal elemento de decoración dos pájaros o dos conejos llevan un pájaro y un conejo (nºs. 103, 104 y 105).

núm. 62	A. 36,7 cm C. 3.500 ml	$\varnothing_s$. 12,6 cm
núm. 63	A. 37,0 cm C. 3.300 ml	$\varnothing_s$. 13,1 cm
núm. 64	A. 35,7 cm C. 2.800 ml	$\varnothing_s$. 12,5 cm
núm. 65	A. 35,9 cm C. 3.200 ml	$\varnothing_s$. 13,0 cm
núm. 66	A. 37,0 cm C. Deteriorat	$\varnothing_s$. 13,0 cm
núm. 67	A. 35,1 cm C. 2.400 ml	$\varnothing_s$. 12,0 cm
núm. 68	A. 37,2 cm C. 3.700 ml	$\varnothing_s$. 12,7 cm
núm. 69	A. 36,1 cm C. Deteriorat	$\varnothing_s$. 12,8 cm
núm. 70	A. 37,0 cm C. 3.700 ml	$\varnothing_s$. 12,8 cm
núm. 71	A. 37,0 cm C. Deteriorat	$\varnothing_s$. 12,8 cm

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

núm. 72	A. 36,0 cm C. 3.300 ml	$\varnothing_s$ 12,3 cm
núm. 73	A. 36,2 cm C. 3.200 ml	$\varnothing_s$ 12,3 cm
núm. 74	A. 37,5 cm C. 3.100 ml	$\varnothing_s$ 12,5 cm
núm. 75	A. 35,7 cm C. 2.900 ml	$\varnothing_s$ 13,2 cm
núm. 76	A. 35,3 cm C. 3.000 ml	$\varnothing_s$ 13,2 cm
núm. 77	A. 36,8 cm C. 3.500 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 78	A. 36,5 cm C. 3.400 ml	$\varnothing_s$ 13,3 cm
núm. 79	A. 36,2 cm C. 3.200 ml	$\varnothing_s$ 12,0 cm
núm. 80	A. 36,8 cm C. 3.600 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 81	A. 36,7 cm C. 3.000 ml	$\varnothing_s$ 12,0 cm

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

núm. 82	A. 36,6 cm C. 3.300 ml	$\varnothing_s$ 12,5 cm
núm. 83	A. 37,0 cm C. 3.500 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 84	A. 36,8 cm C. 3.350 ml	$\varnothing_s$ 12,9 cm
núm. 85	A. 38,0 cm C. 3.550 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 86	A. 37,6 cm C. 3.300 ml	$\varnothing_s$ 12,0 cm
núm. 87	A. 38,0 cm C. Deteriorat	$\varnothing_s$ 11,6 cm
núm. 88	A. 37,5 cm C. 3.350 ml	$\varnothing_s$ 12,0 cm

82

83

84

85

86

87

88

núm. 89	A. 35,8 cm C. 2.800 ml	$\varnothing_s$ 13,2 cm
núm. 90	A. 36,9 cm C. 3.100 ml	$\varnothing_s$ 13,2 cm
núm. 91	A. 37,0 cm C. 3.150 ml	$\varnothing_s$ 13,1 cm
núm. 92	A. 37,5 cm C. 3.100 ml	$\varnothing_s$ 13,2 cm
núm. 93	A. 37,6 cm C. 3.500 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 94	A. 36,9 cm C. 3.000 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 95	A. 36,5 cm C. 3.200 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 96	A. 36,2 cm C. 3.350 ml	$\varnothing_s$ 12,9 cm
núm. 97	A. 36,3 cm C. 2.900 ml	$\varnothing_s$ 12,5 cm
núm. 98	A. 36,5 cm C. 3.150 ml	$\varnothing_s$ 12,5 cm

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

núm. 99	A. 37,2 cm C. 3.200 ml	$\varnothing_s$ 13,2 cm
núm. 100	A. 36,2 cm C. 3.300 ml	$\varnothing_s$ 12,7 cm
núm. 101	A. 36,5 cm C. 3.400 ml	$\varnothing_s$ 12,6 cm
núm. 102	A. 37,3 cm C. 3.350 ml	$\varnothing_s$ 12,4 cm
núm. 103	A. 36,9 cm C. 3.100 ml	$\varnothing_s$ 13,4 cm
núm. 104	A. 36,2 cm C. 3.000 ml	$\varnothing_s$ 12,9 cm
núm. 105	A. 37,3 cm C. 3.700 ml	$\varnothing_s$ 13,2 cm

99

100

101

105

102

103

104

URCÈOLES D'ESCORNALBOU

Segons Batllori, les gerres decorades igual que els plats dits de la Segarra, dels quals existeix una bona representació a la farmàcia de l'antic Hospital de la Santa Creu de Barcelona, ofereixen la particularitat de portar en el coll la sanefa de la «panotxa», derivada del motiu italià «a compendiario».

A la meitat inferior, separats per unes bandes gruixudes i unes altres de petites, hi ha unes sanefes formades per grups de semicercles concèntrics amb puntes de fletxa al mig, que es troben també a la ceràmica de Poblet.

Com els pots d'apotecari, llur decoració principal són els elements vegetals, els ocells i els conills en acció de saltar i erts. En proporció, a l'ornamentació, hi ha més dibuix que sanefa; hi ha una urcèola que no té sanefa (núm. 107).

ORZAS DE ESCORNALBOU

Según Batllori, las jarras decoradas igual que los platos dichos de la Segarra, de los cuales existe una buena representación en la farmacia del antiguo Hospital de la Santa Creu de Barcelona, ofrecen la particularidad de llevar en el cuello la cenefa de la «panotxa», derivada del motivo italiano «a compendiario».

En la mitad inferior, separados por unas bandas gruesas y otras pequeñas, hay unas cenefas formadas por grupos de semicírculos concéntricos con puntas de flecha en medio, que se encuentran también en la cerámica de Poblet.

Igual que los albarelos, su decoración principal son los elementos vegetales, los pájaros y los conejos en acción de saltar y erguidos. En proporción, en su ornamentación hay más dibujo que cenefa; hay una orza que no tiene cenefa (nº 107).

núm. 106	A. 35,0 cm C. 10.200 ml	$\varnothing_s$ 14,0 cm
núm. 107	A. 35,0 cm C. 9.350 ml	$\varnothing_s$ 13,5 cm
núm. 108	A. 34,8 cm C. 8.450 ml	$\varnothing_s$ 14,4 cm
núm. 109	A. 34,8 cm C. 9.825 ml	$\varnothing_s$ 11,5 cm

106

107

108

109

núm. 110	A. 34,8 cm C. 9.050 ml	$\varnothing_s$ 13,5 cm
núm. 111	A. 35,5 cm C. 9.350 ml	$\varnothing_s$ 14,5 cm
núm. 112	A. 36,0 cm C. 9.600 ml	$\varnothing_s$ 13,8 cm
núm. 113	A. 35,5 cm C. Deteriorat	$\varnothing_s$ 13,3 cm
núm. 114	A. 35,0 cm C. 10.000 ml	$\varnothing_s$ 14,0 cm
núm. 115	A. 34,8 cm C. 9.600 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm

110

111

112

113

114

115

núm. 116	A. 35,8 cm C. 9.900 ml	$\varnothing_s$ 13,9 cm
núm. 117	A. 34,5 cm C. 9.700 ml	$\varnothing_s$ 13,0 cm
núm. 118	A. 35,8 cm C. 9.550 ml	$\varnothing_s$ 13,3 cm
núm. 119	A. 36,5 cm C. 10.200 ml	$\varnothing_s$ 14,0 cm

116

117

118

119

CERÀMICA CATALANA «FAIXES O CINTES»

La sèrie de «Faixes o Cintes», constitueix la producció més extensa de la ceràmica catalana del S. XVIII. La influència de la producció de gust italià perd força en els plats i peces de forma; en canvi, l'estil de Savona, caracteritzat per la gran quantitat de matisos blaus utilitzats per l'artista en la decoració, tan en voga en aquella època, guanya adeptes, sobretot a Catalunya. D'entre l'extensísima producció ceràmica d'imitació de Savona, el grup anomenat de «Faixes o Cintes» és el que més perdura a la nostra terra, Catalunya.

La sèrie de pots d'apotecari que porten una cartel·la en diagonal o oblicua ascendent amb caracters gòtics, es poden dividir en sis tipus diferents de decoració artística, basada en la tècnica anomenada «al clar-obscur»; el més senzill, ornamentat només amb flors com margarides i tulipes entre altres (núms. 120 a 125); flors i fruits com la magrana amb elements arquitectònics (núms. 126 a 128); animals sols o acompanyats d'elements arquitectònics i figures humanes. Presenten com a motiu distintiu tres tipus de fauna, un ocell semblant al «pardalot» (núms. 129, 131), un gos i un ase (núms. 132, 133, 130, 134); figures humanes, representades en acció: caminant o portant un cistell o una bandera —banderers—, que van acompanyades de dos tipus d'elements secundaris, animals i edificis, envoltats d'un paisatge més o menys frondós (núms. 135 a 146).

El cinquè subgrup el constitueix el tipus de decoració anomenat «Faixa d'Àngel» (núm. 147). En l'últim, el motiu distintiu és l'escut heràldic de la ciutat de Barcelona (núm. 151 i tapa de darrera), d'armes probablement dels Reials Exèrcits (núm. 150), i religiosos, dels ordes dels Carmelites descalços, membres de l'orde carmelità sorgit a partir de la reforma duta a terme per Teresa d'Avila i Juan de la Cruz, el 1562; l'emblema o escut és format per una muntanya acabada amb una creu —en record del Mont Carmel— i tres estrelles de vuit puntes (núm. 148) i de l'orde de la Mercè (núm. 149).

A la col·lecció de la Farmàcia de l'Hospital de la Santa Creu, hi ha un grup de «Faixes o Cintes» ben diferenciat del precedent, pel seu tamany notablement superior i cartel·la oblicua descendent amb majúscules gòtiques i minúscules romanes, decorats també amb motius florals i elements arquitectònics (núms. 152, 153, 154).

Tots ells porten una sanefa al coll realitzada a base de petits grups de fullatge i arbustos, en un fons lleugerament ombrejat.

núm. 120	A. 29,6 cm C. 1.800 ml	$\varnothing_s$ 11,8 cm
núm. 121	A. 30,0 cm C. 1.800 ml	$\varnothing_s$ 11,1 cm
núm. 122	A. 29,5 cm C. 1.450 ml	$\varnothing_s$ 11,0 cm
núm. 123	A. 29,2 cm C. 1.750 ml	$\varnothing_s$ 10,9 cm
núm. 124	A. 29,3 cm C. 1.800 ml	$\varnothing_s$ 11,2 cm
núm. 125	A. 29,4 cm C. 1.800 ml	$\varnothing_s$ 11,3 cm
núm. 126	A. 30,5 cm C. 1.800 ml	$\varnothing_s$ 11,0 cm
núm. 127	A. 30,1 cm C. 1.800 ml	$\varnothing_s$ 11,2 cm
núm. 128	A. 31,2 cm C. 1.700 ml	$\varnothing_s$ 10,7 cm

120

121

122

123

124

125

126

127

128

CERAMICA CATALANA «FAIXES O CINTES»

La serie de «Faixes o Cintes», constituye la producción más extensa de la cerámica catalana del s. XVIII. La influencia de la producción de gusto italiano pierde fuerza en los platos y piezas de forma; en cambio, el estilo de Savona, caracterizado por la gran cantidad de matices azules utilizados por el artista en la decoración, tan en boga en aquella época, gana adeptos, sobretodo en Catalunya.

Entre la extensísima producción cerámica de imitación de Savona, el grupo denominado de «Faixes o Cintes» es el que más perdura en Catalunya.

La serie de albarelos que llevan una cartela en diagonal u oblicua ascendente con caracteres góticos, se pueden dividir en seis tipos distintos de decoración artística, basada en la técnica denominada «al clar-obscur»; el más sencillo, ornamentado sólo con flores como margaritas y tulipas entre otras (nos 120 a 125); flores y frutos como la granada con elementos arquitectónicos (nos 126 a 128); animales solos o acompañados de elementos arquitectónicos y figuras humanas. Presentan como motivo distintivo tres tipos de fauna, un pájaro parecido al «pardalot» (nº 129, nº 131), un perro y un asno (nos 132, 133, 130, 134); figuras humanas, representadas en acción: caminando o llevando una cesta o una bandera —abanderados—, que van acompañados de dos tipos de elementos secundarios, animales y edificios, rodeados de un paisaje más o menos frondoso (nos 135 a 146).

El quinto subgrupo lo constituye el tipo de decoración denominado «Faixa d'Àngel» (nº 147). En el último, el motivo distintivo es el escudo heráldico de la ciudad de Barcelona (nº 151 y tapa posterior), de armas probablemente de los Reales Ejércitos (nº 150), y religiosos, de las órdenes de los Carmelitas descalzos, miembros de la orden carmelitana surgida a partir de la reforma llevada a cabo por Teresa de Ávila y Juan de la Cruz, el 1562, cuyo emblema o escudo está formado por una montaña acabada en una cruz —en recuerdo del Monte Carmelo— y tres estrellas de ocho puntas (nº 148), y de la orden de la Merced (nº 149).

En la colección de la Farmacia del Hospital de la Santa Creu, existe un grupo de «Faixes o Cintes» bien diferenciado del precedente, por su tamaño notablemente superior y cartela oblicua descendente con mayúsculas góticas y minúsculas romanas, decorados también con motivos florales y elementos arquitectónicos (nos 152, 153, 154).

Todos ellos llevan una cenefa en el cuello, realizada a base de pequeños grupos de follaje y arbustos, en un fondo ligeramente sombreado.

núm. 129	A. 30,1 cm C. 1.800 ml	$\varnothing_s$ 11,5 cm
núm. 130	A. 30,3 cm C. 1.800 ml	$\varnothing_s$ 11,5 cm
núm. 131	A. 29,8 cm C. 1.700 ml	$\varnothing_s$ 11,7 cm
núm. 132	A. 29,5 cm C. 1.650 ml	$\varnothing_s$ 11,5 cm
núm. 133	A. 30,3 cm C. 1.800 ml	$\varnothing_s$ 11,5 cm
núm. 134	A. 29,6 cm C. 1.700 ml	$\varnothing_s$ 11,3 cm
núm. 135	A. 29,5 cm C. 1.750 ml	$\varnothing_s$ 11,5 cm
núm. 136	A. 30,0 cm C. 1.825 ml	$\varnothing_s$ 11,3 cm

129

131

132

133

130

134

135

136

núm. 137	A. 29,5 cm C. 1.750 ml	$\varnothing_s$ 12,0 cm
núm. 138	A. 29,1 cm C. 1.600 ml	$\varnothing_s$ 11,5 cm
núm. 139	A. 30,0 cm C. 1.650 ml	$\varnothing_s$ 10,9 cm
núm. 140	A. 29,5 cm C. 1.700 ml	$\varnothing_s$ 11,5 cm
núm. 141	A. 30,0 cm C. 1.800 ml	$\varnothing_s$ 11,2 cm
núm. 142	A. 30,3 cm C. 1.600 ml	$\varnothing_s$ 11,3 cm
núm. 143	A. 24,9 cm C. Deteriorat	$\varnothing_s$ 12,0 cm
núm. 144	A. 30,0 cm C. Deteriorat	$\varnothing_s$ 10,9 cm
núm. 145	A. 30,6 cm C. 1.925 ml	$\varnothing_s$ 11,6 cm
núm. 146	A. 30,5 cm C. 1.800 ml	$\varnothing_s$ 10,6 cm

137

138

139

140

141

142

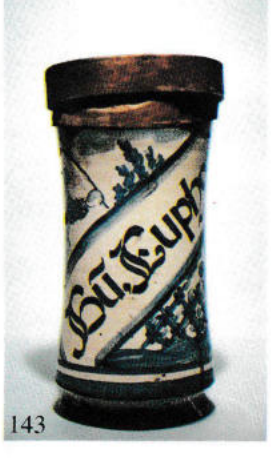
143

144

145

146

núm. 147	A. 29,1 cm C. 1.600 ml	$\varnothing_s$ 11,6 cm
núm. 148	A. 28,7 cm C. 1.650 ml	$\varnothing_s$ 11,5 cm
núm. 149	A. 29,2 cm C. 1.500 ml	$\varnothing_s$ 11,7 cm
núm. 150	A. 30,0 cm C. 1.550 ml	$\varnothing_s$ 11,1 cm
núm. 151	A. 30,9 cm C. 1.750 ml	$\varnothing_s$ 11,0 cm

148

149

149

147

150

150

151

núm. 152	A. 35,1 cm C. 2.500 ml	$\varnothing_s$ 13,1 cm
núm. 153	A. 35,2 cm C. 2.350 ml	$\varnothing_s$ 12,5 cm
núm. 154	A. 35,2 cm C. 2.800 ml	$\varnothing_s$ 13,2 cm

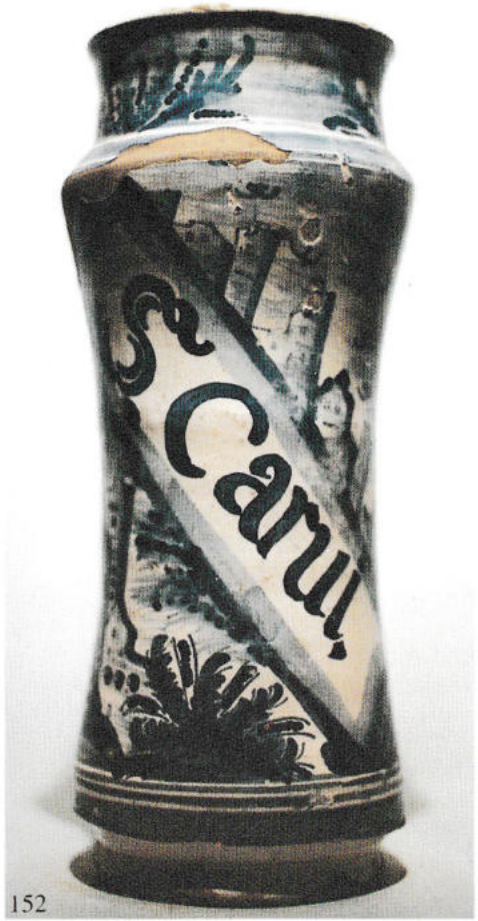

152

153

154

CERÀMICA CATALANA S. XVIII, DITA D'INFLUÈNCIA FRANCESA

Del grup de ceràmica catalana del segle XVIII, dit d'influència francesa, es distingeixen dos subgrups ben diferenciats, un amb motius ramejats i l'altre amb motius «à la Bérain».

Del subgrup dit d'influència francesa, amb motius ramejats, hi ha dos pots d'apotecari que presenten una ornamentació i cartel·la diferents.

Un de mida notablement inferior a tots els precedents, és decorat en blau amb motius geomètrics al coll i en el cos amb motius ramejats i cartel·la obliqua ascendent en caràcters gòtics (núm. 155).

L'altre amb una decoració similar al precedent, es diferencia per la seva cartel·la polilobulada —prové de Xina per via de Delft— amb dues línies horitzontals i inscripció en caràcters romans homogenis (núm. 156).

L'ornamentació floral amb motius ramejats en el cos, i els motius geomètrics sorgits de l'estilització del de «Faixes o Cintes» que presenten al coll, són les característiques principals d'aquest subgrup.

El de ceràmica catalana dit d'influència francesa, amb motius «à la Bérain», es distingeix del precedent per les seves cartel·les orlades de rocalla, que també es troben en el grup dit policromat (núm. 159).

Existeixen a la col·lecció dos pots d'hapotecari decorats en blau amb motius geomètrics al coll i en el cos cartel·les orlades de rocalla i motius «à la Bérain», amb inscripcions en caràcters gòtics les majúscules i minúscules romanes (núms. 157, 158).

CERAMICA CATALANA S. XVIII, DICHA DE INFLUENCIA FRANCESA

Del grupo de cerámica catalana del siglo XVIII, dicho de influencia francesa, se distinguen dos subgrupos bien diferenciados, uno con motivos rameados y el otro con motivos «à la Bérain».

Del subgrupo dicho de influencia francesa, con motivos rameados, hay dos albarelos que presentan una ornamentación y cartela diferentes.

Uno de tamaño notablemente inferior a todos los precedentes, está decorado en azul con motivos geométricos en el cuello y en el cuerpo con motivos rameados y cartela oblicua ascendente con inscripción en caracteres góticos (nº 155).

El otro con una decoración similar al precedente, se diferencia por su cartela polilobulada —proviene de China por vía de Delft—, con dos líneas horizontales y inscripción en caracteres romanos homogéneos (nº 156).

La ornamentación floral con motivos rameados en el cuerpo y los motivos geométricos surgidos de la estilización del de «Faixes o Cintes» que presentan en el cuello, son las características principales de este subgrupo.

El de cerámica catalana dicho de influencia francesa, con motivos «à la Bérain», se distingue del precedente por sus cartelas orladas de rocalla, que también se encuentran en el grupo policromado (nº 159).

Existen en la colección dos albarelos decorados en azul con motivos geométricos en el cuello y en el cuerpo cartelas orladas de rocalla y motivos «à la Bérain», con inscripciones en caracteres góticos las mayúsculas y minúsculas romanas (nºs 157, 158).

155

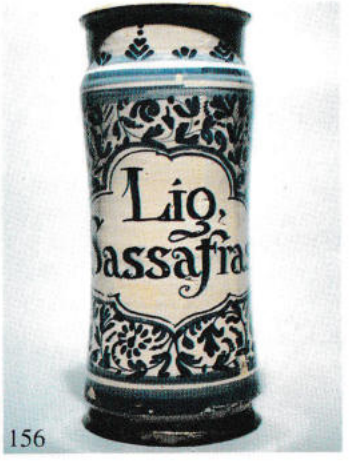

156

157

158

159

CERÀMICA CATALANA POLICROMADA DEL S. XVIII

El grup policrom presenta també cartel·les orlades de rocalla i motius florals. S'ha dit que és de Banyoles, però no es pot excloure que hagin estat fets a Barcelona.

Els pots d'apotecari amb decoració policroma en groc, ocre, verd i manganès, presenten una ornamentació al coll amb motius florals en forma de sanefa (núms. 159, 160, 163), i una flor a la part central del coll (núm. 161).

Es distingeix dels precedents per la forma, mida i ornamentació, una urcèola petita decorada amb motius florals més senzills en tot el conjunt, sense cartel·la ni inscripció (núm. 162).

núm. 155 A. 22,4 cm C. Deteriorat Ø$_s$ 10,5 cm

núm. 156 A. 28,6 cm C. Deteriorat Ø$_s$ 11,6 cm

núm. 157 A. 34,4 cm C. 2.500 ml Ø$_s$ 12,9 cm

núm. 158 A. 34,3 cm C. 2.450 ml Ø$_s$ 13,2 cm

núm. 159 A. 35,0 cm C. 2.750 ml Ø$_s$ 13,5 cm

CERAMICA CATALANA POLICROMADA DEL S. XVIII

El grupo policromo presenta también cartelas orladas de rocalla y motivos florales. Se ha dicho que es de Banyoles, pero no se puede excluir que haya sido hecho en Barcelona.

Los albarelos, con decoración policromada en amarillo, ocre, verde y manganeso, presentan una ornamentación en el cuello con motivos florales en forma de cenefa (n°s 159, 160, 163), y una flor en la parte central del cuello (n° 161).

Se distingue de los precedentes por su forma, tamaño y ornamentación, una orza pequeña decorada con motivos florales más sencillos en todo su conjunto, sin cartela ni inscripción (n° 162).

núm. 160 A. 35,0 cm C. 2.700 ml Ø$_s$ 13,3 cm

núm. 161 A. 35,0 cm C. 2.750 ml Ø$_s$ 13,5 cm

núm. 162 A. 27,5 cm C. 4.850 ml Ø$_s$ 11,7 cm

núm. 163 A. 34,5 cm C. 2.900 ml Ø$_s$ 13,8 cm

161

163

160

162

INSCRIPCIONS/INSCRIPCIONES

Antimoniū.	Antimonium	Antimoni. Antimonio.
Dactyli che.	Dactyli	Dàctil. Dáctilo.
G. Heder.	Gummum Hederae	Goma de heura. Goma de hiedra.
G. Sarcoc.	Gummum Sarcocola	Goma Sarcocol·la. Goma Sarcocola.
Gū. Ammoni.	Gummum Ammoniaci	Goma amoniac. Goma amoniaco.
Gū. Arabici	Gummum Arabici	Goma aràbiga. Goma arábiga.
Gū. Euphorbiae	Gummum Euphorbiae.	Goma de lleteresa. Goma de lechetrezna.
Gū. Opoponac.	Gummum Opoponacis	Goma d'opopònac. Goma de opopónaco.
Gutta Gamb.	Gutta Gambogium	Gutagamba. Goma guta. Guta-gamba.
Hordeū mini	Hordeum mini	Ordi. Cebada.
Lig. Sassafras	Lignum Sassafras	Fusta de sassafràs. Leño de sasafrás.
Prunae dulces.	Prunus dulces	Prunes dolces. Ciruelos dulces.
R. Carlinae	Radix Carlinae	Arrel de Carlina. Raíz de Carlina.
R. Costi	Radix Costi	Costus Arabicus. Cost aràbic. Costo arábigo.
R. Galangae	Radix Galangae	Arrel de Galanga. Raíz de Galanga.
R. Gingiberis	Radix Zingiberis	Arrel de gingebre. Raíz de gengibre.
R. Mechoaca.	Radix Mechoacan	Arrel de Mechoacan. Raíz de Mechoacan.
R. Rhebar. Cont.	Radix Rhabarbari	Arrel de Ruibarbre. Raíz de Ruibarbo.
R. Tormentil.	Radix Tormentilla	Arrel de Tormentil·la. Raíz de Tormentila.
Ra. Foenic.	Radix Foeniculi	Arrel de fonoll. Raíz de hinojo o linojo.
Rad. torment.	Radix tormentilla	Arrel de Tormentil·la. Raíz de Tormentila.
Resina Pini	Resinae Pini	Resina de pí. Pix Burgundica. Resina de pino.
S. Carvi	Semen Carvi	Llavor de comí de prat. Semilla de comino de prado o alcaravea.
S. Lini	Semen Lini	Llavor de llí. Semilla de lino.
S. Rusci	Semen Rusci	Llavor de galzeran. Semilla de brusco.
San. draconē.	Sanguis draconis	Sang de dragó. Sangre de dragón.
Sant. Rubrum	Santalum Rubrum	Sàndal roig. Sándalo rojo.

Sant. rubrum	Santalum rubrum	Sàndal roig. Sándalo rojo.
Schaenanthū.	Schoenanthum	Del genere Andropogon, per exemple, Andropogon Schoenanthus, originari de l'Africa del Nort i de certs paisos d'Orient. A vegades conegut pel nom de jonc oloròs. Esquenanto.
Se. Ammeos	Semen Ammeos	Llavor de fonoll de Portugal. Semilla de Ameos.
Se. Atriplicis.	Semen atriplicis	Llavor de blet moll o armoll. Semilla de Armuelles.
Se. Cardamō.	Semen Cardamomi	Llavor de Cardamom. Semilla de Cardamomo.
Se. cardui M.	Semen Cardui Mariani	Llavor de card gallofer o marià o de Maria o burral o lleter; escardot de Nostra Senyora. Semilla de cardo mariano.
Se. Coriandri	Semen Coriandri	Llavor de Coriandre o Celiandre. Semilla de Cilantro.
Se. fraxini	Semen fraxini.	Llavor de freixe. Semilla de fresno.
Se. Myrti.	Semen Myrtis	Llavor de murta. Semilla de mirto o arrayán.
Se. Orobi	Semen Orobi	Llavor d'erb. Semilla de Yeros.
Se. Seselis	Semen Seselis	Llavor de Seselí. Semilla de Seseli.
Se. Thlaspi	Semen Thlaspi	Llavor de traspic. Semilla de talaspico.
Se. Viticis.	Semen Vitis	Llavor de raïm. Semilla de uva.
Unctura Fortis	Unctura Fortis	Preparat segons farmacopea catalana, que s'aplica abans del cataplasma; figura en les ordinacions de la Cirurgia de l'Hospital de la Santa Creu de l'any 1736. Preparado según farmacopea catalana, que se aplica antes del cataplasma; figura en las «Ordinacions de la Cirurgia de l'Hospital de la Santa Creu» del año 1736.
Viridaeris.	Viride aeris.	Acetat de coure. Significa a vegades òxid de coure. Acetato de cobre. Significa a veces óxido de cobre.
Visquersini	Viscum quercini	Vesc. Visco Quercino o Arfueyo.

OBRES CONSULTADES/OBRAS CONSULTADAS

BATLLORI, A. i LLUBIÀ, (Ll. M.): «Ceràmica catalana decorada». Reedició anastàrtica. Barcelona 1974.

BENITO DEL CAÑO, (C.)i ROLDAN GUERRERO, (R.): «Cerámica farmacéutica. Apuntes para su estudio». Madrid 1928.

CARMONA i CORNET, A. M.: «Recerca inèdita professional, científica i artística de la Farmàcia a Catalunya». Barcelona 1983.

CARMONA i CORNET, (A. M.): Guía Internacional de Museos de Farmacia. «Museos de Farmacia». En «Historia General de la Farmacia» Vol. II, p. 776-785, Madrid, ed. Sol, 1986.

CARMONA i CORNET, (A. M.): «El farmacéutico a través de los museos españoles de historia de la farmacia». En «Museos de farmacias» Homenaje al farmacéutico español. Monografía Beecham n. 34, p. 61, Madrid 1987.

CARMONA i CORNET, (A. M.): «La Farmacia Museo de la Real Academia de Farmacia de Barcelona». Revista el Farmacéutico n. 66, p. 130-132, 1989.

CERAMICA ESPAÑOLA EN COLECCIONES MALLORQUINAS, Palma de Mallorca 1987.

CERAMICA DEL SIGLO XVII. Ed. Planeta-De Agostini. Barcelona 1989.

DANON, (J.): «Visió històrica de l'Hospital General de la Santa Creu de Barcelona». Barcelona 1978.

DREY, (R.): «Les pots de pharmacie du monde entier. Faïences et porcelaines pharmaceutiques». Paris-Lausanne 1984.

GOMEZ-CAAMAÑO, (J. L.): «La caridad y el arte en la farmacia de Barcelona». Barcelona 1974.

GONZALEZ MARTI, (M.): «Cerámica del Levante Español». Barcelona 1944.

HOSPITAL DE LA SANTA CRUZ Y SAN PABLO. Barcelona 1930.

JORDI GONZALEZ, (R.): «Historia de una botica: la "Farmacia-Museo" del Pueblo Español». Barcelona 1972.

JORDI GONZALEZ, (R.): «Cerámica farmacéutica en el Museo de Arte de Cataluña». Barcelona 1972.

LLORENS, (J.): «Rajoles catalanes. Segles XIII a XIX». Barcelona 1980.

LLORENS, (J.): «Plats i pots de ceràmica catalana». Barcelona 1977.

MARTINELL, (C.): «Les Hôpitaux en l'Architecture gothique civile en Catalogne». París 1935.

MONTAGUT, (R.) i RAMON, (A.): «El món de la Farmàcia». Barcelona 1988 i 1990.

MUSEO RETROSPECTIVO DE FARMACIA Y MEDICINA DE LOS LABORATORIOS DEL NORTE DE ESPAÑA. Masnou 1952.

PUIG i CADAFALCH, (J.): «Els edificis de l'Hospital de la Santa Creu i de la Casa de la Convalescència». Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica. Anuari. Vol. VIII.

ROCA, (J. M.): «Ordinacions del Hospital General de la Santa Creu». F. Giró, Barcelona 1920.

SALA D'ART DAEDALUS, Catàleg, Barcelona 1978.

S.A. «Rajoles amb sorpresa». Butlletí Informatiu de Ceràmica (42) 3-58 (1989).

SANTANACH, (J.): «Pisa catalana al centre d'antiquaris». Butlletí Informatiu de Ceràmica (38) (1988).

TELESE I COMPTE, (A.): «Les sèries de Poblet». Addicions Butlletí Informatiu de Ceràmica (35) desembre 1987.